

Lausunto

3.9.2024

VN/31244/2023
VN/31244/2023-OM-45

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi poliisilain 5 a luvun, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 luvun sekä sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi poliisilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain sekä sotilastiedustelusta annetun lain muuttamiseksi. Esitysluonnos on osa siviilitiedustelutoimintaan sovellettavan lainsäädännön tarkistamista koskevaa hanketta.

Esitysluonnoksessa todetaan, että sen tavoitteena on mahdollistaa suojelupoliisille ja sotilastiedusteluviranomaiselle tietojen luovutus kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi riittävä laajasti sekä selkeyttää tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun rikosta koskevan tiedon luovutusta poliisille. Esityksen tavoitteena on myös selkeyttää poliisilain palomuurisäännöksiä niin, että sääntely ei rajoittaisi suojelupoliisin tai sotilastiedusteluviranomaisen mahdollisuutta luovuttaa tiedustelumenetelmän käytön avulla saatua tietoa Keskusrikospoliisille ja muulle toimivaltaiselle viranomaiselle tehdystä tai vielä estettävistä olevasta maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikoksesta. Tämä koskisi myös rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus olisi alle kolme vuotta vankeutta. Esitysluonnoksen perustelujen (s. 10) mukaan sen tavoitteena on myös mahdollistaa suojelupoliisille ja sotilastiedusteluviranomaiselle rikokseen liittymättömien tietojen, mukaan lukien henkilötietojen luovuttaminen, tilanteissa, joilla ei ole liittymää rikokseen tai rikosta ei ole tapahtunut. Edelleen esitysluonnoksesta ilmenee, että tavoitteena on myös mahdollistaa henkilötietojen luovuttaminen Pohjois-Atlantin liitolle (Nato) ja muille kansainvälisille järjestöille.

Yleisenä huomiona oikeusministeriö toteaa, että voimassa oleva tiedustelutiedon ja niihin liittyvien henkilötietojen luovuttamiseen sovellettava sääntelykehys näyttääytyy jokseenkin tulkinnanvaraisena, kuten myös esitysluonnoksesta ilmenee. Pykäläluonnoksia olisi kuitenkin tarpeen eräiltä osin merkittävästi täsmentää jatkovalmistelun aikana. Oikeusministeriö kommentoi niitä jäljempänä tarkemmin säännöskohtaisesti. Myös perustuslakivaliokunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota siihen, että poliisin henkilötietojen käsittelyyn sovellettavan lainsäädännön kokonaisuutta ei voi luonnehtia selkeäksi ja ymmärrettäväksi. (esim. PeVL 51/2018 vp, s. 5, PeVL 40/2021 vp, kohta 13)

Esitysluonnoksen verrattain suppeat perustelut, erityisesti vaikutusarviointien ja säätämisperustelujen osalta, eivät mahdollista nyt esitettävän sääntelykokonaisuuden perusteellista arviointia. Esimerkiksi yleisperustelujen vaikutustenarviointia koskevassa

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
oikeusministerio.fi

jaksossa todetaan, että ”taloudellisten vaikutusten osalta viitataan poliisin osalta hallituksen esityksessä siviilitiedustelulainsäädännöksi (HE 202/2017 vp) arvioituihin vaikutuksiin. On huomioitava, että tietoja vaihdettiin palomuurisääntelyn puitteissa ennen laillisuusvalvojan kannanottoa. Tietoja vaihdetaan myös muun sääntelyn perusteella.” Esityksestä ei kuitenkaan ilmene tarkemmin, mihin muuhun sääntelyyn viitataan ja mikä on esitetyn suhde tähän muuhun sääntelyyn. Tällä on merkitystä erityisesti sääntelykokonaisuuden perusoikeusarvioinnin kannalta. Luonnoksen vaikutusarviointia ja säätämisyjärjestysperusteluja tulee jatkovalmistelussa laajentaa ja merkittävästi syventää.

Oikeusministeriö kiinnittää aluksi lausunnossaan huomiota perustuslain turvaamaan luottamuksellisen viestin salaisuuteen ja yksityiselämän suojaan sekä eräisiin keskeisiin henkilötietojen suojaan liittyviin näkökohtiin. Oikeusministeriö toteaa kokoavasti, että esitysluonnos on tällaisenaan eräiltä osin oikeudellisesti ongelmallinen ja esittää eräitä näkökohtia jatkovalmistelussa huomioon otettavaksi.

Yksityiselämän suoja ja luottamuksellisen viestin salaisuutta koskeva arviointi

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa huomioidaan se, että tiedustelulainsäädännön antaminen mahdollistettiin muuttamalla perustuslain 10 §:ää. (s. 23) Kyseisellä muutoksella perustuslain 10 §:ään lisättiin uusi 4 momentti, johon koottiin sääntely luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamisesta. Perustuslakivaliokunnan mietinnön johdosta tarkistetun momentin mukaan ”lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta”.

Oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota näkökohtiin, jotka liittyvät luottamuksellisen viestin salaisuuteen. Ennen kaikkea keskeistä vaikutusten arvioinnin kannalta olisi se, millä tavalla ehdotetut laajennukset tiedustelumenetelmillä hankittujen tietojen luovutukseen aiempaa laajempiin käyttötarkoituksiin liittyisivät perustuslaissa säädettyihin viestin salaisuuden rajoittamisen edellytyksiin, ja millä tavalla ne vaikuttaisivat yksityiselämän suojaan. Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu, luovutettaisiin mainittuihin laajempiin käyttötarkoituksiin luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin kuuluvia tietoja.

Oikeusministeriö pitää selvänä, että luonnoksessa ehdotettu sääntely ei sinänsä laajentais tiedusteluviranomaisten tiedustelutoimivaltuuksia vaan koskisi ainoastaan tiedustelumenetelmän avulla ja niille säädettyjen rajoitusten puitteissa hankittujen tietojen edelleen luovuttamista toiselle viranomaiselle. Jos tiedustelumenetelmällä saatu tieto on luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa, tulisi perustuslain 10 §:n valossa arvioida myös nyt säädettäväksi ehdotettavaa tietojen luovuttamisesta seuraavaa uutta luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoitusta perusoikeuksien rajoitusedellytysten ja erityisesti perustuslain 10 §:n 4 momentin kvalifioitujen lakivarausten näkökulmasta. Joka tapauksessa sääntelyssä on kyse yksityiselämän suojan rajoituksesta, jonka perusteltavuutta tulisi arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta. Se, että suojelupoliisilla on mahdollisuus saada tietoja perustuslain 10 §:n 4 momentin puitteissa säädettyjen tiedustelutoimivaltuuksiensa mukaisesti ei vielä tarkoita sitä, että saatuja tietoja voitaisiin luovuttaa ja käyttää tietojen alkuperäistä käyttötarkoitusta laajemmin. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että perustuslain 10 §:n sääntely rajoittaa viestin sisällön käyttöä myös sen jälkeen, kun esimerkiksi telekuuntelun avulla on saatu siitä tieto. (ks. PeVL 98/2022 vp, kohta 17). Myös tietojen luovuttamista koskevan perusoikeusrajoituksen tulisi sisältyä perustuslain 10 §:n 4 momentissa säädettyihin kvalifioituihin lakivarauksiin siltä osin kuin luovutettavaksi tulisi luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa.

Luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan näkökulmasta huomio kiinnittyy erityisesti poliisilain 44 §:ään, johon ehdotetaan uutta 5 momenttia, joka mahdollistaisi sen, että suojelupoliisi saisi aina luovuttaa tiedustelumenetelmän käytön avulla saatua rikosta koskevaa tietoa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi. Luonnoksen säätämisyjärjestysperusteluista tai säännöskohtaisista perusteluista ei käy ilmi, koskisiko tämä säännös myös luottamuksellisen viestin salaisuuden alaista tietoa. Muutoinkin kyseisessä momentissa rikosta koskeva tieto määrittyy hyvin väljästi, koska se voisi käsittää sanamuotonsa mukaan mitä tahansa rikosta koskevaa tietoa. Esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että tiedonhankinnan kohteena oleva toiminta voi siviilitiedustelumenetelmän käytön aikana edetä niin pitkälle, että siihen voitaisiin kohdistaa konkreettinen rikosepäily. Perustelujen perusteella vaikuttaisi siltä, että kyseisen säännöksen perusteella voitaisiin luovuttaa vain sellaista rikosta koskevaa tietoa, joka liittyy johonkin konkreettiseen ja yksilöityyn rikosepäilyyn. Tämä sinänsä vastaa perustuslakivaliokunnan vakiintunutta tulkintaa perustuslain 10 §:n 4 momentin rajoitusedellytyksestä, joka koskee luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamista yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa. Momentissa tarkoitettua rikosta koskevia tietojen käsitteen määritelmää tai käsitteen rajauksia ei kuitenkaan ole käsitelty kyseisen säännöksen säännöskohtaisissa perusteluissa. Käsitteen sisältö jää avoimeksi ja monitulkintaiseksi erityisesti 44 §:n 5 momentin osalta. Tämä on ongelmallista erityisesti perusoikeuksien rajoituksilta edellytettävän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen kannalta.

Lisäksi perustuslain 10 §:n 4 momentin osalta merkitystä on myös sillä, että rikosten tutkintaa koskeva luottamuksellisen viestin salaisuutta koskeva rajoituslauseke asettaa määrätyn kvalifikaation rikoksille, jotka oikeuttavat rajoituksiin. Momentissa tarkoitettujen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten piiriin kuuluvat esimerkiksi huumausainerikokset, törkeät väkivaltarikokset sekä maan- ja valtiopetosrikokset (HE 309/1993 vp, s. 54). Myös yleisvaarallisten rikosten törkeät tekemuodot (PeVL 36/2002 vp) samoin kuin törkeä laittoman maahanmuuton järjestäminen, törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen, ihmiskauppa ja törkeä paritus on katsottu perustuslain puheena olevassa säännöksessä tarkoitetuiksi rikoksiksi (PeVL 9/2009 vp, PeVL 13/2004 vp).

Ehdotettu säännös ei sisältäisi minkäänlaista kvalifikaatiota rikoksista, joita koskevia tietoja suojelupoliisi voisi aina luovuttaa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi. Kyseeseen voisi oikeusministeriön käsityksen mukaan tulla mikä tahansa vähäinenkin rikos, josta suojelupoliisi on saanut tiedustelumenetelmän avulla tiedon. Näin ollen näyttäisi siltä, että ehdotettu säännös mahdollistaisi perustuslain 10 §:n 4 momentin rikosten tutkintaa koskevaa rajoituslauseketta laajemman luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamisen.

Perustuslain näkökulmasta luonnoksessa ehdotettua säännöstä on mahdollista arvioida myös perustuslain 10 §:n muuttamisen yhteydessä pykälään lisätyn uuden rajoitusperusteiden valossa, joka mahdollistaa luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamisen tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Kyseisessä rajoitusperusteessa on irtauduttu rajoituksen perustumisesta rikokseen tai rikosepäilyyn. Säännös on muotoiltu erityisesti mahdollistamaan tiedusteluvaltuuksien käytöstä säätämisen, mutta perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslain uusi 10 §:n 4 momentti ei vastaisuudessa koskisi ainoastaan tiedusteluvaltuuksia, vaan kaikkia tulevaisuudessa mahdollisesti ehdotettavia uusia luottamuksellisen viestinnän rajoitusvaltuuksia (PeVM 4/2018 vp). Kyseistä rajoitusperustetta on näin ollen mahdollista soveltaa myös muissa tilanteissa kuin säädettäessä suoraan tiedusteluvaltuuksista.

Perustuslain 10 §:n muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä on käsitelty ja kuvattu verrattain perusteellisesti sitä, mitä kyseisessä pykälässä tarkoitetaan muulla toiminnalla,

joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta (ks. HE 198/2017 vp, s. 35-39). Perustuslakivaliokunta tähdensi mietinnössään valtiosääntöoikeudellisen tulkinnan lähtökohtana sitä, että ”perustuslaista johtuu tarve yhtäältä tulkita kansallisen turvallisuuden käsitettä suppeasti sekä toisaalta asettaa uhan vakavuusaste korkealle. Rajoitusperusteeseen vetoavalla on myös velvollisuus esittää riittävät perustelut sille, että jokin toiminta voi muodostua vakavaksi uhaksi kansalliselle turvallisuudelle. Välttämättömyysvaatimuksen täyttymiseksi ei perustuslakivaliokunnan mielestä riitä, että tiedon hankkimisen luottamuksellisista viesteistä voidaan yleisesti katsoa edistävän kansallista turvallisuutta. Sen sijaan on osoitettava, että tiedon hankkiminen kussakin yksittäistapauksessa ja siihen liittyvät yksilökohtaiset perusoikeuksien rajoitukset ovat tehokkaita ja välttämättömiä keinoja hankkia tietoja kyseisessä tilanteessa kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta.” (PevM 4/2018 vp)

Siltä osin kuin ehdotettu säännös mahdollistaa mitä tahansa rikosta koskevan tiedon luovuttamisen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi, tulisi säätämisyjärjestysperusteluissa kyetä perustelemaan se, miten nyt ehdotettavien tiedonluovutus-oikeuksien määrittämät tietojen käyttötarkoitukset oikeuttavat luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttumisen. Onko ehdotettavassa rajoitusperusteessa kyse tiedon saamisesta sellaisesta toiminnasta, joka aina vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta? Tältä osin huomio kiinnittyy siihen, että momentin sanamuodon mukaan tietoja luovutettaisiin kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, mikä kynnyksenä on matalampi kuin perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettu toiminta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Edellä todettu korostuu vielä erityisesti siltä osin kuin säännös mahdollistaisi tietojen luovuttamisen muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi. Tältä osin huomio kiinnittyy erityisesti siihen, että tietoja rikoksesta voitaisiin säännöksen sanamuodon mukaan luovuttaa mille tahansa toimivaltaiselle viranomaiselle, jolla ei tarvitsisi olla kansallisen turvallisuuden huolehtimiseen liittyvää tehtävää. Momentin säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että ”toimivaltainen viranomainen määrittäisi tapauskohtaisesti. Käytännössä luovutuksensaajana olisi usein poliisi, mutta kysymykseen tulisivat myös muut viranomaiset, kuten esimerkiksi Rajavartiolaitos, Tulli, Puolustusvoimat tai Maahanmuuttovirasto, jotka kaikki osaltaan hoitavat kansallisen turvallisuuden suojaamistehtäviä ja käsittelevät osaltaan niihin liittyviä rikosta koskevia tietoja lakisääteisten tehtäviensä takia.” Tietojen luovuttamista vain edellä mainituille viranomaisille ei kuitenkaan ole säännösperusteisesti rajattu. Huomio kiinnittyy myös siihen, että perusteluissa kuvatut esimerkit käsittelevät vain tietojen luovuttamista poliisille toiminnan suuntaamiseksi, vaikka tarkoitus on mahdollistaa tietojen luovuttaminen myös muille viranomaisille. Sääntelyä tulisi tältä osin täsmentää, ja rajata selkeämmin viranomaiset, joille tietoja voidaan luovuttaa. Tältä osin oikeusministeriö viittaa myös perustuslain 10 §:n muuttamista koskevaan perustuslakivaliokunnan mietintöön, ja mietinnössä esitettiin 10 §:n 4 momentin soveltamisrajoituksiin (ks. PeVM 4/2018 vp, s. 8-9)

Yleisemmin luottamuksellisen viestin salaisuuteen ja yksityiselämän suojaan liittyvänä huomiona on todettava, että perustuslain muuttamisen yhteydessä perustuslakivaliokunta korosti tarvetta seurata Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan unionin tuomioistuimen käytäntöä tiedustelutoiminnan alalla. Tämän oikeuskäytännön mukaisesti on arvioitava ehdotettuja uusia poikkeusperusteita kansallista lainsäädäntöä valmisteltaessa ja säädettäessä samoin kuin sovellettaessa sitä viranomaisissa ja tuomioistuimissa. (PeVM 4/2018 vp) Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty lainkaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tai Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka liittyy yksityiselämän suojan rajoittamiseen tiedustelutoiminnan alalla (ks. esim. HE 198/2017 vp, s. 19-25, tuoreemmasta oikeuskäytännöstä esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen osalta *Case of Big Brother Watch and others v. the United Kingdom* (Applications nos. 58170/13, 62322/14 and 24960/15) ja Euroopan unionin tuomioistuimen osalta yhdistetyt asiat

C511/18, C-512/18 ja C-520/18 La Quadrature du Net ym. vastaan Premier ministre ym., 6.10.2020, ECLI:EU:C:2020:791).

Esitysluonnos pitää sisällään myös edellä kuvattua vastaavan muutoksen sotilastiedustelusta annettuun lakiin. Myös tämän säännöksen osalta säätämisyjärjestysperustelut ja erityisesti arvio esitetyn suhteesta perustuslain 10 §:n 4 momentissa säädettyyn puuttuu luonnoksesta.

Esitysluonnos sisältää lisäksi muutosehdotuksia säännöksiin, jotka koskevat suojelupoliisin oikeutta luovuttaa niin henkilötietoja kuin muita tietoja kansainvälisessä yhteistyössä (1 LE 57 § ja 2 LE 51 §). Esitysluonnoksen 2. lakiehdotuksen 51 §:n muutokset antaisivat suojelupoliisille mahdollisuuden henkilötietojen luovuttamiseen hyvin laajasti tarkemmin määrittellemättömille kansainvälisille järjestöille. Pykälän perusteluista tai säätämisyjärjestysperusteluista ei ilmene, voisivatko nämä tiedot sisältää myös luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Mikäli näin on, tulisi säännöstä ja siihen nyt ehdotettavia laajennuksia arvioida ja perustella esityksessä perustuslain 10 §:n 4 momentin kannalta.

Tiedonluovutussäännöksinä niin poliisilain 57 §:n muuttamista koskeva säännös kuin poliisin henkilötietolain 51 §:n muuttamista koskeva säännös jäävät väljäksi suhteessa perustuslakivaliokunnan salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevaan lausuntokäytäntöön (esim. PeVL 40/2021 vp ja siinä viitatu lausunnot), vaikka kyse ei olekaan suojelupoliisia tiedonluovuttamiseen velvoittavista säännöksistä vaan salassa pidettävän tiedon luovuttamisen mahdollistavista säännöksistä. Erityisesti poliisilain 57 §:ään ehdotettavat muutokset mahdollistaisivat laajan harkintavallan suojelupoliisille luovuttaa muita kuin henkilötietoja erilaisille kansainvälisille järjestöille. Nykytilaan nähden tiedon luovuttamisen kynnys laskisi kansallisen turvallisuuden suojaamisen tarpeen arvioinnista siihen, että tiedonluovutuksen edellytyksenä olisi luovuttamisen tarpeellisuus suojelupoliisin tai luovutuksensaajan tehtävän suorittamiseksi.

Oikeusministeriö esittää vielä jäljempänä eräitä täsmällisempiä säännöskohtaisia huomioita, joilla on merkitystä myös ehdotettujen säännösten valtiosääntöisen arvioinnin kannalta.

Sovellettava tietosuojaan yleissääntely

Suojelupoliisin henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan erityislakina poliisin henkilötietolakia ja erityisesti sen 7 lukua. Esitysluonnoksella muutettaisiin mainitun luvun säännöksiä henkilötietojen luovuttamisesta. Lisäksi Suojelupoliisin henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tietosuojaan yleislakina lakia henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, rikosasioiden tietosuoja laki). Valmisteltavien tiedonluovutusta koskevien lainmuutosten kannalta on merkityksellistä se, että lain soveltamisala on hyvin rajallinen, ja koskee vain sen soveltamisalapykälässä tarkoitettuja toimivaltaisia viranomaisia, ja pelkästään siinä tarkoitettuihin tehtäviin liittyvää henkilötietojen käsittelyä. Poliisi, suojelupoliisi mukaan lukien, soveltaa lakia myös silloin, kun kyse on kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvistä tehtävistä. Rikosasioiden tietosuojalain 2 §:n mukaisesti sen säännöksistä voi kuitenkin poiketa muualla laissa. Silloin, kun lain säännöksistä poiketaan, on kuitenkin huomioitava tapauksesta riippuen jommankumman EU:n tietosujasäädöksen tai Euroopan neuvoston muutetun yleissopimuksen 108 vaatimukset.

Rikosasioiden tietosuoja lakia ei ole mahdollista soveltaa kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä minkä tahansa viranomaisen henkilötietojen käsittelyyn. Käytännössä se soveltuu Suomessa lähinnä tiedustelutoimivaltuuksia käyttäviin viranomaisiin, ns. operatiiviset viranomaiset, joiden tehtävä on kaikilta osin unionin oikeuden ulkopuolella. Kaikki muut kuin laissa tarkoitettut toimivaltaiset viranomaiset, kuten ministeriöt, soveltavat tietosuojalain soveltamisalasäännöksen kautta EU:n yleistä tietosuoja-asetusta silloinkin, jos niillä on joi-takin yksittäisiä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä. Tämä EUT:n oikeuskäytännössä vahvistettu linjaus on tietosuojalain 2 §:n 1 momentin kanssa yhdenmukainen, mutta on kansallisen turvallisuuden osalta äskettäin tiukentunut (ks. erit. tuomio 16.1.2024 (suuri

jaosto), C-33/22 (österreichische Datenschutzbehörde) kohdat 40–42, 50–51; ks. myös tuomio 9.7.2020, Land Hessen, C-272/19, 74 kohta). Tietosuojalain 2 §:n 3 momentti sulkee tietosuoja-asetuksen soveltamisen ulkopuolelle sellaisen henkilötietojen käsittelyn, joka kuuluu rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan. Rikosasioiden tietosuojalailla on pantu pääosin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 (rikosasioiden tietosuojadirektiivi). Se, että kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluva henkilötietojen käsittely kuuluu osittain rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan, on kansallinen ratkaisu unionin oikeuden ulkopuolisten tilanteiden osalta. Edellä mainitusta EUT:n oikeuskäytännöstä kuitenkin johtuu, että rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaa ei ole käytännössä mahdollista enää laajentaa kansallisen turvallisuuden osalta.

Toisaalta on huomioitava, että rikosasioiden tietosuojalain soveltamisala on rajallinen myös rikostorjunnan osalta ja tältä osin direktiivi ei sisällä liikkumavaraa. Rikosasioiden tietosuojadirektiivin mukaisesti henkilötietojen käsittely, joka liittyy tiedossa olevan yksittäisen rikoksen ennalta estämiseen tai paljastamiseen tai konkreettisen rikoksen uhkan torjumiseen, kuuluu rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan. Sen sijaan rikosentorjunta laajemmin (kuten hallinnollinen rikostorjunta) tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen (esim. liikenteen valvonta) eivät kaikilta osin kuulu sen soveltamisalaan. Tämä on tarkoituksellinen EU-lainsäädännön soveltamisalan raja, joka on kieltämättä haasteellinen, ja aiheuttaa yksityiskohtien osalta selkeysvaatimuksia poliisia koskevalle erityislainsäädännölle. Tältä osin huomio kiinnittyy esitysluonnoksessa esimerkiksi poliisilain 5 a luvun 44 §:ään. Soveltamisalan rajauksella on merkitystä silloin, kun säännöksissä on kyse henkilötietojen tai muiden tietojen luovuttamisesta sellaiseen käyttötarkoitukseen, johon liittyvästä henkilötietojen käsittelystä ei säädetä rikosasioiden tietosuojalaissa. Erityisesti esitysluonnoksessa mainitussa poliisin henkilötietolain 4 luvussa näyttäisi olevan säännöksiä henkilötietojen luovuttamisesta useisiin sellaisiin käyttötarkoituksiin, jotka kuuluvat EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Kummastakin tietosuojan yleissäädöksestä seuraa vaatimuksia siltä osin kuin on kyse henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Oikeusministeriö kiinnittää jäljempänä tarkemmin käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimukseen, joka on erityisesti huomioitava tässä yhteydessä.

Vaikka kahden erillisen tietosuojan yleissäädöksen soveltamisalan rajauksesta ajoittain aiheutuu tulkintahasteita, erityisesti rikostorjunnan alalla, rikosasioiden tietosuojadirektiivin ja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset ovat yleisten tietosuoja koskevien vaatimusten osalta pitkälti saman sisältöiset, mukaan lukien henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimus. Rikosasioiden tietosuojadirektiivi kuitenkin rajaa yhdenmuokaisina pidettyjä käyttötarkoituksia nimenomaisilla säännöksillä. Käsittelystä muihin tarkoituksiin on aina säädettävä laissa.

Henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate

Esitysluonnoksessa todetaan, että tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttamisessa rikostorjuntaan on kyse poikkeuksesta tiedon käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Myös sotilastiedustelun tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttamisessa rikostorjuntaan on esitysluonnoksen mukaan kyse poikkeuksesta tiedon käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa kiinnitetään huomiota siihen, että arkaluonteisina pidettävien tietojen käsittelyn osalta käyttötarkoitussidonnaisuuteen on mahdollista tehdä vain vähäisiä poikkeuksia. Niissä kiinnitetään huomiota myös perustuslakivaliokunnan siviilitiedustelulainsäädäntöä koskevaan lausuntoon (PeVL 35/2018 vp), jossa todetaan, että tiedustelutoiminnassa kysymys on luonteeltaan erilaisesta toiminnasta kuin poliisilain mukaisessa salaisten tiedonhankintakeinojen tai pakkokeinolain mukaisten salaisten pakkokeinojen käyttämisessä. Tämä tarkoittaa, että kysymys käyttötarkoitussidonnaisuudesta korostuu, kun arvioidaan mahdollista ylimääräistä tietoa tai sitä muistuttavaa tietoa koskevaa sääntelyä.

Siltä osin kuin on kyse esitysluonnoksessa tarkoitettuun tiedustelutoimintaan liittyvästä henkilötietojen käsittelystä, käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksesta säädetään rikosasioiden tietosuojalain 5 §:n 1 momentissa. Sen mukaan rekisterinpitäjä saa kerätä henkilötietoja vain tiettyjä nimenomaisia ja oikeutettuja tarkoituksia varten, eikä se saa käsitellä niitä kyseisten tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Yhteensopivalla käsittelyllä tarkoitetaan sellaista henkilötietojen käsittelytarkoitusta, joka on hyvin läheisessä yhteydessä alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksesta poikkeamisesta säädetään 5 §:n 2 momentissa. Sen mukaan lain 1 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten kerättyjä henkilötietoja saa käsitellä muuhun kuin kyseisessä momentissa säädettyyn tarkoitukseen vain, jos käsittelystä säädetään laissa. Vaatimus koskee kaikkia henkilötietojen käsittelytoimia, myös henkilötietojen luovuttamista. Tämä tarkoittaa tiedustelulainsäädännön kontekstissa erityisesti sitä, että pykälän 2 momentin mukaisesti kansallisen turvallisuuden suojaamistarkoitukseen kerättyjä tiedustelutietoon liittyviä henkilötietoja saa luovuttaa tai muutoin käsitellä 1 momentissa tarkoitettuun tarkoitukseen taikka johonkin muuhun tarkoitukseen ainoastaan nimenomaisten lain säännösten nojalla. Tällaista sääntelyä sisältyisi esimerkiksi poliisilain 5 a luvun 44 §:ään. Huomioiden sen, mitä edellä todetaan kahden tietosuojan yleissäädöksen soveltamisalan rajauksesta, on keskeistä, että salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevista säännöksistä ilmenee selkeästi ja tarkkarajaisesti se, mille viranomaiselle ja mihin käyttötarkoitukseen niitä saa luovuttaa. Tämä on keskeistä paitsi rekisteröidyn oikeuksien, myös virkamiesten oikeusturvan kannalta. Vaikka käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimukseen on kiinnitetty huomiota asianmukaisesti esitysluonnoksessa, jatkovalmistelun aikana siihen liittyviä näkökohtia olisi syytä arvioida vielä yksityiskohtaisemmin, huomioiden myös edellä mainitut näkökohdat viestin salaisuudesta.

Tietosuojan riittävyys kansainvälisten henkilötietojen siirtojen yhteydessä

Hallituksen esitysluonnos sisältää säännökset henkilötietojen ja muiden tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä kansainvälisessä yhteistyössä. Tähän liittyy edellä mainittujen näkökohtien lisäksi erityisiä vaatimuksia, jotka johtuvat tietosuojan yleissääntelystä. Tältä osin sääntelykehys näyttäytyy ehkä jopa muita tilanteita enemmän mutkikkaana. Tämä johtuu siitä, että poliisin henkilötietolaissa on poikettu rikosasioiden tietosuojalain säännöksistä, jotka koskevat henkilötietojen siirtoja kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille. Rikosasioiden tietosuojalaista poistettiin kansalliseen turvallisuuteen liittyvät poikkeukset henkilötietojen kansainvälisten siirtojen osalta hallituksen esityksellä, joka koski Euroopan neuvoston yleissopimuksen nro 108 muuttamista koskevan pöytäkirjan nro 223 hyväksymistä. Muutospöytäkirja lähentää yleissopimuksen sisällöllisesti vastaamaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin vaatimuksia. Valmisteltaessa henkilötietojen luovuttamista kolmansille maille ja kansainvälisille järjestöille koskevia säännöksiä, on oleellista huomioida se, että tarkistetusta yleissopimuksesta seuraavat käytännössä vastaavat vaatimukset tietosuojan riittävyyden varmistamisesta henkilötietojen siirtojen yhteydessä kuin EU:n tietosuojalainsäädännöstä. Nämä vaatimukset koskevat myös kansalliseen turvallisuuteen liittyvää henkilötietojen käsittelyä, toisin kuin unionin tietosuojalainsäädäntö. EU:n jäsenvaltioilla on oikeus yleissopimuksen mukaan soveltaa edelleen unionin oikeudesta johtuvia vaatimuksia tietosuojan riittävyydestä. Muutetulla yleissopimuksella on merkitystä silloin, kun henkilötietoja luovutetaan EU:n ulkopuolelle sellaiselle kolmannelle maalle, joka on yleissopimuksen osapuoli erityisesti, jos tämä on ratifioinut muutospöytäkirjan. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osassa tunnustetaan yleissopimuksen merkitys tietosuojan riittävyyden kannalta.

Hallituksen esityksen luonnokseen sisältyvällä 2. lakiehdotuksella lisättäisiin merkittävä määrä kansainvälisiä organisaatioita henkilötietojen saantiin oikeutetuiksi tahoiksi. Vastaava muutos tehtäisiin 1. lakiehdotuksella poliisilakiin siltä osin kuin on kyse muista kuin henkilötiedoista. Henkilötietojen osalta on hyvä huomata, että kansainvälisten järjestöjen tietosuojan riittävyys vaihtelee huomattavasti. EU:n toimielimiä ja virastoja koskee ns. toimielinten tietosuoja-asetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1275),

joka on pitkälti identtinen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. EU:n toimielimiin ja virastoihin kohdistuu myös Euroopan tietosuojavaltuutetun valvontaa. Toimielinten tietosuoja-asetus sisältää erillisen luvun ns. operatiivisten henkilötietojen käsittelystä, joka on pitkälti rikosasioiden tietosuojadirektiiviä vastaava.

Sen sijaan muiden kansainvälisten organisaatioiden osalta tietosuojakehitys ei välttämättä ole samalla tasolla kuin EU:n toimielimillä ja virastoilla. Osalla on varsin kattavat tietosuoja-säännöt ja myös valvontaa, kuten Euroopan neuvostolla, mutta toisilla tietosuojakehitys ei ole läheskään aina yhtä kattava. Naton osalta tietosuojan riittävyyteen on kiinnitetty huomiota hallituksen esityksessä (HE 4/2023 vp). Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotettu mittava tiedonluovutusosoikeuden laajennus voi aiheuttaa haasteita tietosuojan riittävyyden varmistamisessa organisaatiosta ja tiedonluovutusten tarkoituksista riippuen. Kolmansien maiden osalta on lisäksi huomattava, että silloin, kun Euroopan komissio on tehnyt ns. tietosuojan riittävyyttä koskevan päätöksen, se on tietosuojan yleissäädösten nojalla ensisijainen tietosuojan riittävyyden taie. Suojelupoliisia koskevan poliisin henkilötietolaissa säädetyn rikosasioiden tietosuojalain 7 luvun soveltamista koskevan poikkeuksen vuoksi on epäselvää, millä perusteella Suojelupoliisi arvioisi tietosuojan riittävyyttä. Lailla poiketaan kokonaisuudessaan rikosasioiden tietosuojalain 7 luvusta. Unionin tietosuojalainsäädännön soveltamis- ja tulkintatilanteissa sitova oikeuslähde on lisäksi EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö (ks. erityisesti C-311/18, tuomio 16.7.2020, Schrems II). Tältä osin on keskeistä huomata se, että vaikka kansalliseen turvallisuuteen liittyvä ns. operatiivinen henkilötietojen käsittely jäsenvaltioissa ei kuulu unionin oikeuden alaan, riittävyyispäätöksissä huomioidaan erityisesti tiedusteluviranomaisten ja lainvalvontaviranomaisten tietoon pääsyyn liittyvät tietosuojan riittävyyden takeet silloinkin, kun päätös koskee yksityissektorille tapahtuvia tiedonsiirtoja.

Säännöskohtaisia tarkempia huomioita

1. lakiehdotus

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksella muutettaisiin poliisilain 5 a luvun säännöksiä. Luvun 44 §:n muutokset tekisivät tiedustelutiedon luovuttamista koskevista säännöksistä osin tarkkarajaisemmat. Koska pykälää sovellettaisiin samalla henkilötietojen luovuttamiseen, henkilötietojen luovuttamisen edellytykset vaikuttaisivat muutoksen myötä ainakin osittain tiukemmilta suhteessa poliisin henkilötietolain säännöksiin. Tätä voidaan sinänsä pitää perusteltuna perusoikeuksien suojan kannalta, huomioiden tiedustelutiedon luonteen. Pykälän täsmennysmahdollisuuksia voisi kuitenkin tarkastella sen varmistamiseksi, että käytetty terminologia, erityisesti rikostorjunnan käsitteen osalta, olisi säännöksessä ja sen otsikoinnissa johdonmukaista sekä lain sisäisesti että suhteessa muuhun lainsäädäntöön.

Oikeusministeriö kiinnittää 44 §:n 1 momentin osalta huomiota siihen, että sen 3 virkkeeseen tehtävät muutokset merkitsisivät momentin säännöskohtaisten perustelujen mukaan sitä, että rikosta koskevan tiedon luovuttaminen voisi tapahtua paitsi suojelupoliisin aloitteesta, myös keskusrikospoliisin suojelupoliisille osoittaman pyynnön johdosta. Kyseinen muutos ei ilmene yksiselitteisesti pykälän sanamuodosta. Esitysluonnoksessa ei myöskään ole arvioitu tai kuvattu muutoksen käytännön vaikutuksia yhtäältä rikostorjunnan tehokkuudelle ja toisaalta rikosvastuun toteutumiselle. Tällä arviolla on merkitystä myös ehdotetun muutoksen perusoikeusvaikutusten arvioinnille.

Luonnoksessa 44 §:n 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan suojelupoliisi saa kyseisen pykälän 1 ja 2 momentin estämättä aina ilmoittaa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12, 13 ja 34 a luvussa säädetystä rikoksesta sekä luovuttaa tietoa sellaisesta rikoksesta 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota viittaustekniikkaa hyödyntävän sääntelytavan ongelmallisuuteen. Sääntelytavasta seuraa, että tulevaisuudessa kyseisiin lukuihin tehtävien muutosten osalta tulisi aina

arvioida, onko esimerkiksi lukuun lisättävä uusi rikos luonteeltaan sellainen, että sen on perusteltua tulla ehdotetun palomuuripoikkeuksen piiriin. Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että jo voimassa olevan lain osalta kyseisiin rikoslain lukuihin sisältyy keskenään hyvin erilaisia rikoksia. Luvussa säädetään esimerkiksi tuottamuksellisen turvallisuussalaisuuden rikkomisesta ja puolueettomuusmääräysten rikkomisesta. Esitysluonnoksen perusteluissa ei ole lainkaan tarkemmin arvioitu lukuun sisältyvien yksittäisten tunnusmerkistöjen luonnetta. Arvioitu ei ole myöskään sitä, ovatko lukuun sisältyvät rikokset edes nykytilassa riittäväällä tavalla yhteismitallisia siten, että se perustelisi ehdotetun palomuuripoikkeuksen kiinnittämistä kyseisissä luvuissa säädettyihin rikoksiin. Huolimatta siitä, mikä arvio olisi nykytilan osalta, sääntelytapaan liittyy tulevia muutoksia koskeva edellä mainittu ongelmallisuus.

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota ehdotettavan 5 a luvun 44 §:n selkeyteen kokonaisuutena. Jatkovalmistelun aikana pykälän momenttien suhdetta toisiinsa on tarpeen selkiyttää. Erityisesti ehdotettavassa pykälässä käsite ”toimivaltainen viranomainen” jää jokoseenkin avoimeksi. Pykälän 4 momentissa viitataan 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun toimivaltaiseen viranomaiseen. Pykälän 1 momentista ilmenee, että siinä on kyse keskusrikospoliisista. Sen sijaan 2 momentista jää avoimeksi, mikä toimivaltainen viranomainen on kyseessä, ja tarkoitetaanko esitutkintaviranomaista vai rikoksen ennalta estämisessä toimivaltaista viranomaista, vai molempia. Ilmaisun avoimuus korostuu pykälän 5 momentissa, johon lisättäisiin oikeus luovuttaa tietoja aina toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi. Viimeksi mainittu tietojen luovutustarkoitus vaikuttaa varsin väljältä henkilötietojen käyttötarkoitukselta, huomioiden tiedustelutiedon sensitiivisen luonteen ja perusoikeuserhän sääntelykontekstin. Oikeusministeriö toteaa, että ainoastaan esitysluonnoksen perusteluista ilmenee, että kyseessä voisi olla poliisin ohella myös Rajavartiolaitos tai Tulli. Jatkovalmistelun aikana tulisi arvioida mahdollisuuksia selvittää säännöksiä esimerkiksi täsmentämällä viranomaiset tai sen, missä asioissa toimivaltaisista viranomaisista on kyse (vrt. esim. rikosasioiden tietosuojalain 1 §:n 1 momentti).

Hallituksen esityksen luonnoksessa todetaan, että ”poliisilain 5 a luvun 44 §:n sääntely on sidottu pääosin rikoksien rangaistusasteikkoon. Sääntely ei siten kaikilta osin sovellu muihin tietoihin, joilla ei ole liittymää rikokseen tai rikosta ei ole tapahtunut. Toisaalta kuitenkin esille voi tulla tärkeää havaintotietoa esimerkiksi ilmiöstä, jota koskeva tieto olisi hyvä saattaa toimivaltaisen viranomaisten tietoon tilannekuvaa täydentämään. Tieto voisi myös olla perusteena toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiselle. Tällöin kyse ei olisi välttämättä rikostiedosta. Rikostorjunnan osalta kyse voi kuitenkin olla merkittävästä tiedosta tilannekuvaan.” (s. 7) Tämä perustelulausuma ja säännöskohtaiset perustelut herättävät kysymyksen siitä, onko pykälän tarkoituksena mahdollistaa myös muun kuin rikostiedon luovuttaminen vai ei. Tältä osin asiaa ei selvennä ehdotettava pykälän otsikon täsmennys, jonka mukaisesti kyse olisi rikostiedon luovuttamisesta.

Yleisesti 44 §:n otsikon ja sisällön suhdetta olisi syytä pyrkiä selkiyttämään, vaikka otsikon ei tarvitse kattaa kaikkea pykälän sisältöä. Tältä osin oikeusministeriö kiinnittää huomiota perustuslain muuttamista koskevassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVM 4/2018 vp) esiin nostettuihin käsitteellisiin eroihin rikoksen selvittämisen ja ennalta estämisen (torjunnan) välillä. Pykälän sisällöstä saa vaikutelman, että siinä ei läheskään kaikilta osin ole kyse rikostorjunnasta, vaan perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettua rikoksen tutkinnasta. Perusteluista jää myös epäselväksi, mikä säännösten suhde perustuslain 10 §:n 4 momentin mukaisesti luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamisen edellytyksiin olisi. Tältä osin viitataan myös edellä luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevassa jaksossa todettuun. Oikeusministeriö viittaa lisäksi edellä lausuttuun tietosuojan yleissäädösten soveltamisalan rajauksesta ja toteaa, että esitysluonnoksen perustelujen valossa tietojen luovuttamisessa toiminnan suuntaamistarkoitukseen kyse olisi paitsi hyvin väljältä alkuperäisestä henkilötietojen käsittelytarkoituksesta poikkeavasta käyttötarkoituksesta, myös sovellettava tietosuojan yleissäädös näyttäisi muuttuvan tiedonluovutuksen yhteydessä siinä tapauksessa, että havaintotietojen mukana luovutettaisiin myös henkilötietoja. Joka tapauksessa kyse olisi salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta. Sille, että sallittaisiin

sensitiivisen tiedustelutiedon luovuttaminen rikoksen ennalta estämisestä, selvittämisestä ja paljas-tamisesta vastaaville viranomaisille silloinkin, kun tiedolla ei olisi yhteyttä mihinkään rikokseen, tulisi esittää erityisen vahvat perustelut. Vastaavasti perustelut tulisi esittää myös sille, että tällaista tietoa luovutettaisiin väljästi säännöksessä määritellyille mille tahansa toimivaltaisille viranomaisille.

Ehdotetussa uudessa 44 §:n 5 momentissa asetettaisiin hyödyntämiskielto momentin nojalla luovutetun tiedon osalta. Tämä olisi esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen (s. 16) mukaan poikkeus esitutkintalain (ETL) 3 luvun 3 §:ään. Esitutkintaviranomainen ei siten voisi suorittaa uudessa 5 momentissa tarkoitetun luovutetun tiedon perusteella esitutkintaa tai kirjata rikosilmoitusta. Mainittu poikkeus ETL 3:3:ään ei kuitenkaan selviä ehdotetusta momentista. Oikeusministeriö huomauttaa, että perusteluilla sääntämistä tulee välttää. Tämän lisäksi esitysluonnoksessa ei ole tarkemmin arvioitu mahdollisia muutostarpeita ETL 3:3:ään mainitun poikkeuksen osalta. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että jatkotyössä ehdotusta tarkastellaan uudelleen edellä mainitun mukaisesti suhteessa tarvittaviin muutoksiin joko esitutkintalain 3:3:ään tai ehdotettuun momenttiin.

Hyödyntämiskielto pitäisi sisällään myös tiedon käytön tuomioistuimessa, sillä kyseisten tietojen osalta ei olisi edes mahdollista aloittaa esitutkintaa. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan tarkemmin selviä mikä on näiden rajoitusten suhde ehdotettuun 44 b §:ään. Jos tarkoituksena on, että myös 44 §:n uudessa 5 momentissa tarkoitettuja tietoja voisi 44 b §:n nojalla luovuttaa muihin tarkoituksiin, epäselväksi jää, miten tiedustelumenetelmän avulla saatua tietoa voitaisiin tosiasiallisesti luovuttaa (hyödyntää) syyttömyyttä tukeväksi selvitykseksi. Viimeksi mainitun osalta epäselväksi jää myös suojelupoliisin oikeus asettaa muita luovutettuja tietoja koskevia ehtoja ja tämän oikeuden suhde muun ohella 44 b §:ään kokonaisuudessaan. Epäselvää on niin ikään, mikä olisi tuomioistuimen rooli esimerkiksi syyttömyyttä tukevan näytön osalta, kun 5 momentin nojalla luovutetun tiedon osalta ei olisi vastaavaa sääntelyä kuin 1, 2 ja 4 momentin osalta (myös suhteessa 44 a §:n sääntelyyn) siitä, että luovutettavan tiedon käyttämisestä näyttönä päättäisi tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Toisaalta tuomioistuimen luovutetun tiedon hyödyntämistä koskevan päätösvallan osalta oikeusministeriö kiinnittää huomiota kansalliseen vapaan todistusharkinnan doktriiniin, tiedustelutiedon arvioinnin tuomioistuimessa ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteen turvaamisen muodostamaan kokonaisuuteen. Ehdotettu säännös olisi poikkeus kansallisessa prosessilainsäädännössä vahvana lähtökohtana noudatettuun, oikeudenkäymiskaaren (OK) 17 luvun 1 §:ssä säädettyyn vapaan todistelun ja vapaan todisteiden harkinnan periaatteeseen. Säännös vaikuttaisi laajentavan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25 §:ssä säädettyä todisteiden hyödyntämiskieltoa. Ehdotetun uuden 5 momentin sanamuodon perusteella ei sinänsä vaikuta täysin selvältä, kohdistuisiko kielto tiedon käyttämisestä näyttönä rikosasiassa ainoastaan rikosprosessin asianosaisiin kuten syyttäjään vai olisiko kyse myös tuomioistuimeen kohdistuvasta hyödyntämiskiellosta. Jälkimmäisen vaihtoehdon puolesta puhuu se edellä todettu seikka, että uuden 5 momentin osalta ei olisi, toisin kuin 1, 2 ja 4 momentin osalta, säädetty siitä, että tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Esityksessä on luovutettujen tietojen käyttörajoitusten osalta viitattu yleisesti muun ohella oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseen (s. 15 ja 21). Merkittävänä puutteena on kuitenkin pidettävä sitä, että esityksessä ei ole lainkaan arvioitu uuden 5 momentin suhdetta oikeudenkäymiskaaren todistelua koskeviin säännöksiin, erityisesti OK 17:25:een. Viimeksi mainitun säännöksen esitoissa on korostettu vapaan todisteiden harkinnan ensisijaisuutta ja hyödyntämiskiellon poikkeuksellisuutta (LaVM 19/2014 vp s. 6-7, 20). Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25:n 3 momentissa onkin säädetty, että muissa kuin pykälän 1 ja 2 momentin tapauksissa tuomioistuin saa hyödyntää myös lainvastaisesti hankittua todistetta, jollei hyödyntäminen vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista ottaen huomioon asian laatu, todisteen hankkimistapaan liittyvä oikeudenloukkauksen vakavuus,

hankkimistavan merkitys todisteen luotettavuudelle, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja muut olosuhteet. Momentin sanamuodon on esitöissä katsottu vastaavan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen silloisen oikeuskäytännön vaatimuksia (LaVM 19/2014 vp s. 21).

Edellä mainituista syistä perusteltu lähtökohta on se, että tuomioistuimia koskevan hyödyntämiskiellon mahdollinen laajentaminen edellyttää painavia perusteita. Oikeusministeriö pitää sinänsä mahdollisena, että hyödyntämiskiello tuomioistuimissa voi olla uuden 5 momentin tilanteissa perusteltu ratkaisu, mutta asiaa tulisi arvioida ja perustella huomattavasti nykyistä tarkemmin. Lisäksi se, että näytön hyödyntämiskiellosta tuomioistuimissa säädetäisiin muualla kuin OK 17:25:ssä, olisi muun muassa sääntelyn selkeyden kannalta ongelmallista. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa arvioidaan tarkemmin ehdotetun todisteiden hyödyntämiskiellon suhdetta oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukseen ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun sääntelyyn. Jos ehdotonta hyödyntämiskielloa pidetään tarkoituksenmukaisena, tulisi lisäksi arvioida, pitäisikö asiasta säätää OK 17:25:ssä.

Myös edellä todettu huomioon ottaen oikeusministeriö katsoo, ettei ehdotettua uutta 5 momenttia ole riittävän täsmällisesti muotoiltu. Momentin laveiden muotoilujen vuoksi hankalat rajanvetotilanteet ovat mahdollisia, jopa todennäköisiä. Esimerkiksi milloin kyse olisi 5 momentissa tarkoitettusta ja milloin 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettusta tiedosta. Tämä on merkityksellistä momentissa asetettavan hyödyntämiskiellon näkökulmasta. Myös ehdotettava ”muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi” on laeva muotoilu ja ongelmallinen muun ohella perusoikeuksien rajoitusedellytysten kannalta. Esitysluonnoksesta ei tarpeeksi tarkasti selviä, mistä viranomaisista olisi kyse ja mitä kaikkea toimintaa tällä tarkoitetaan. Tarkentavan määrittelyn lisääminen pykälään, ei pelkästään hallituksen esityksen perusteluihin, olisi välttämätöntä.

Lisäksi on kysyttävä, missä määrin voitaisiin katsoa, että jo käynnissä olevan tutkinnan tutkintalinjojen priorisointia (esim. tutkintaresurssien kohdistamista tiettyyn suuntaan) ei pidettäisi joko esitutkintana/sen aloittamisena, pakkokeinojen käyttämisen (perusteen) lähtökohdana tai näytön hankkimisena henkilön syyllisyyden osoittamiseksi? Näistäkään syistä 5 momenttia ei voida pitää riittävän täsmällisenä. Perusteluissa ei myöskään ole riittävän tarkasti tarkasteltu viranomaistoiminnan suuntaamisen suhdetta momentissa asetettavaan hyödyntämiskielloon. Lisäksi herää kysymys siitä, voiko ehdotetun sääntelyn epämääräisyys myös johtaa pahimmassa tapauksessa ns. palomuurisääntelyn korkeiden edellytysten tai jopa pakkokeinoille asetettujen edellytysten kiertämiseen.

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että tiedustelutoiminnassa kysymys on luonteeltaan erilaisesta toiminnasta kuin poliisilain mukaisessa salaisten tiedonhankintakeinojen tai pakkokeinolain mukaisten salaisten pakkokeinojen käyttämisessä. Lisäksi tiedustelutoiminnan rikostorjunnasta ja rikostutkinnasta eroava luonne huomioon ottaen perustuslakivaliokunnan mielestä tulee erityisesti varmistua siitä, ettei sääntely avaa mahdollisuuksia käyttää tiedustelua poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja ja pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja koskevan sääntelyn kiertämiseen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että merkityksellinen on se näkökohta, että rikostutkinnasta eriytyvää tiedustelutoimintaa ei pidä säännellä siten, että se avaisi tosiasiallisen mahdollisuuden kiertää tai väljentää poliisilaissa ja pakkokeinolaissa tietyille salaisille tiedonhankintakeinoille tai salaisille pakkokeinoille asetettuja edellytyksiä (PeVL 35/2018 vp).

Viimeksi mainittuun liittyen oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotettu ”muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi” ja tietyssä määrin perusteluissa selvennetty siihen liittyvän toiminnan suhde 5 momentissa ehdotettavaan hyödyntämiskielloon (mm. esitutkinnan aloittamiseksi ja/tai pakkokeinojen käyttämiseksi) on epäselvä. Lisäksi momentin mukaiset tietojen luovuttamisen ehdot ovat liian väljiä. Esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että toiminnan suuntaamiseksi

saatua tietoa voitaisiin käyttää esimerkiksi uhka-arvion pohjana. Ensinnäkin ehdotetun 5 momentin sanamuodon mukaan kyse olisi rikosta koskevasta tiedosta, jonka voidaan tulkita tarkoittavan ainoastaan jo niin pitkälle edennyttä toimintaa, että kyse olisi jo konkreettisesti rikosepäilystä. Toisaalta esitysluonnoksen perusteella kyse voisi olla jo tätäkin aikaisemman vaiheen tiedosta koskien tilannetta, jossa mitään rikosta ei ole vielä tapahtunut. Tältä osin ehdotetun sääntelyn täsmällisyyttä ja oikeellisuutta on arvioitava tarkemmin. Lisäksi ehtojen väljyyden vuoksi edellä mainittu muotoilu saattaisi mahdollistaa tiedustelutiedon käyttämisen viranomaisissa niiden toiminnan suunnittelemiseen ilman, että toiminnalla olisi yhteyttä kansalliseen tai yleiseen turvallisuuteen.

Pykälän 5 momentti sisältäisi myös säännöksen, jonka mukaan suojelupoliisilla olisi oikeus asettaa muita luovutettujen tietojen salassapitoa, vaitiolovelvollisuutta, käyttöä, edelleen luovutusta tai luovutetun aineiston palauttamista koskevia ehtoja. Tätä voidaan pitää siinänsä perusteltuna myös henkilötietojen suojan kannalta. Nykytilan valossa näyttäisi epäselvältä se, minkä säännösten nojalla tällaisia ehtoja voisi asettaa. Henkilötietojen osalta tällaisista edellytyksistä ilmoittamisesta säädetään rikosasioiden tietosuojalain 10 §:ssä silloin, kun on kyse niiden luovuttamisesta EU:n alueella sijaitsevalle vastaanottajalle. Oikeusministeriö toteaa, että henkilötietojen käsittelyyn kohdistuu kuitenkin muutoin tietojen vastaanottajan käyttötarkoituksesta riippuen joko EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta tai rikosasioiden tietosuojalaista johtuvia vaatimuksia siinäkin tapauksessa, että tietoja luovutettava viranomaisella ei ole asettanut niiden käytölle erityisiä rajoituksia.

Esitysluonnoksesta ei myöskään käy ilmi, mitkä olisivat asetettujen ehtojen rikkomisen oikeudelliset seuraukset. Siltä osin kuin tietoja luovutettaisiin toiselle viranomaiselle, olisi tiedot saava viranomaisella todennäköisesti salassapitovelvollinen tiedoista ainakin osittain myös jo suoraan esimerkiksi julkisuuslain perusteella. Koska tietoja voitaisiin luovuttaa säännöksen perusteella mille tahansa toimivaltaiselle viranomaiselle, on huomioitava myös eri viranomaisille säädetyt tiedonantovelvoitteet. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida, olisiko sääntelyssä riittävät takeet sille, että vastaanottava viranomaisella ei päätyisi luovuttamaan tiedustelumenetelmällä saatua tietoa eteenpäin muille viranomaisille sen jälkeen, kun tietoa on käytetty viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi.

Kaiken kaikkiaan ehdotettuun poliisilain 44 §:n 5 momentin muotoiluun liittyy useita yllä kuvattuja ongelmia, jotka koskevat perustuslain 10 §:n 4 momentin kvalifioitujen rajoitusedellytyksien täyttymistä, sääntelykokonaisuuden koherenssia, yleisemmin sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta, käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen noudattamista sekä momentin käytännön soveltamista. Edellä todettu koskee myös soveltuvin osin esitysluonnoksen vastaavia ehdotuksia sotilastiedustelulakiin (80 §).

Poliisilain ehdotettava 44 b § sisältäisi voimassa olevan 44 §:n 4 momenttia vastaavan säännöksen, jonka nojalla suojelupoliisi saisi aina luovuttaa tiedustelumenetelmän käytön aikana saatua tietoa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi. Perusteluissa todetaan, että mitä merkittävämmästä vaarasta hengelle, terveydelle tai vapaudelle olisi kyse, sitä matalampi olisi kynnys tehdä ilmoitus esimerkiksi toimivaltaiselle viranomaiselle. Perustelujen mukaan ilmoitus voitaisiin tehdä myös yksityiselle henkilölle tai yhteisölle, jos tämä olisi tarpeen merkittävän ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaran estämiseksi. Oikeusministeriö toteaa, että pykälästä eivät ilmene tiedonsaantiin oikeutetut tahot. Ne olisi syytä täsmentää myös säännöstasolla, huomioiden säännösten siirron ja sen, että tarkoituksena on kattaa myös yksityiset, vaikka ehdotettu pykälä sinänsä vastaa voimassa olevaa 44 §:n 4 momenttia. Tiedon luovuttamista koskeva säännös näyttäytyy myös muutoin väljänä perustuslain tulkintakäytännön valossa, huomioiden kansalliseen turvallisuuteen mahdollisesti liittyvän, luovutettavan tiedon sensitiivisyyden.

Poliisilain 5 a luvun 57 §:n 4 momentissa täsmennettäisiin ne tahot, joille Suojelupoliisi saisi luovuttaa muita kuin henkilötietoja kansainvälisessä yhteistyössä. Yksityiskohtainen ja tarkkarajainen sääntely on sinänsä perusteltua. Tältä osin poliisin henkilötietolain 51 §:ään ei kuitenkaan ehdoteta vastaavaa muutosta kuin sen 50 §:n 2 momenttiin siitä, että tiedustelumenetelmien käyttöön liittyvästä henkilötietojen luovuttamisesta säädettäisiin poliisilaissa. Esitysluonnoksesta jää epäselväksi, mikä erilaisen ratkaisun syy on. Sääntelykokonaisuudesta tulisi käydä yksiselitteisesti ilmi, että poliisilain 5 a luvun 44 § rajaa henkilötietojen luovuttamista myös kansainvälisessä yhteistyössä siltä osin kuin luovutettavaksi tulisi tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun rikokseen liittyvän henkilötiedon luovuttamisesta. Lisäksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettava uusi 5 a luvun 57 §:n 4 momentti näyttäytyy todella väljänä perustuslain tulkintakäytännön valossa (ks. myös edellä todettu). Perustuslain tulkintalinjaukset viranomaisen tietojen luovuttamista tai tiedonsaantia salassapitosäännösten estämättä koskevista säännöksistä eivät rajoitu henkilötietoihin, vaan koskevat yleisesti salassa pidettäviä tietoja. Ehdotettavassa momentissa ei täsmennetä luovutettavia tietoja, eikä tiedonluovutusta ole myöskään sidottu tietojen välttämättömyyteen. Ks. myös jäljempänä huomiot poliisin henkilötietolain 51 §:stä tiedonsaantiin oikeutetuista tahoista.

2. lakiehdotus

Esitysluonnoksen 2. lakiehdotuksella muutettaisiin lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (poliisin henkilötietolaki) siltä osin kuin on kyse henkilötietojen luovuttamisesta koskevista säännöksistä. Lakiehdotuksen 50 §:n 2 momentin viimeinen virke korvattaisiin ai-neellisella viittaussäännöksellä, jossa samalla tiedon luovuttamisen sijasta viitattaisiin henkilötietojen luovuttamisesta säätämiseen. Siviilitiedustelussa saadun tiedon luovuttamisesta rikostorjuntaan säädetään poliisilain 5 a luvun 44 §:ssä. Perustelujen mukaan sääntelyllä ”täsmennettäisiin tältä osin jossain määrin epäselvää nykytilaa henkilötietojen luovuttamisesta. Momentin toisessa virkkeessä ehdotettaisiin siten säädettäväksi tarkkarajaisesta poikkeamisesta poliisin henkilötietolain soveltamisesta. Tätä toisessa virkkeessä olevaa poikkeusta lukuun ottamatta henkilötietojen luovuttamiseen sovellettaisiin poliisin henkilötietolakia.” Siitä huolimatta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että poliisilain 5 a luvun 55 § sisältää viittaussäännöksen poliisin henkilötietolakiin. Viimeksi mainitusta pykälästä ja poliisin henkilötietolain 50 §:n 2 momenttia koskevista perusteluista jää epäselväksi, sovelletaanko siviilitiedustelussa saatujen henkilötietojen käsittelyyn kuitenkin muita poliisin henkilötietolain säännöksiä. Joka tapauksessa sovellettavaksi oikeusministeriön käsityksen mukaan tulisivat samalla rikosasioiden tietosuojalain yleisesti tietosuojaan sovellettavat vaatimukset siltä osin kuin niistä ei poiketa poliisin henkilötietolaissa tai poliisilaissa. Tiedon luovuttamista koskevilla säännöksillä poiketaan rikosasioiden tietosuojalain 5 §:ssä säädetyistä käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksesta.

Oikeusministeriö kiinnittää joka tapauksessa huomiota siihen, että myös muun salassa pidettävän tiedon kuin henkilötietojen luovuttamisesta on säädettävä luovutettavien tietojen käyttötarkoituksesta riippumatta. Julkisuuslain salassapitosäännökset koskevat kaikkia salassa pidettäviä tietoja, eivät pelkästään henkilötietoja. Vaikka esitysluonnoksen tarkoituksena on selkiyttää tiedonluovutussääntelyä siltä osin kuin on kyse tiedustelumenetelmillä hankituista tiedoista, poliisia koskevaa sääntelyä ei voida kokonaisuutena pitää selkeänä. Sääntelyyn vaikuttaisi jäävän edelleen epäselvyyttä siltä osin, voidaanko muita Suojelupoliisin salassa pidettäviä tietoja kuin siviilitiedustelussa saatuja tietoja luovuttaa muille viranomaisille ja mihin säännöksiin se perustuu silloin, kun ne eivät ole henkilötietoja.

Voimassa olevan poliisin henkilötietolain 51 §:ssä säädetään Suojelupoliisin oikeudesta luovuttaa henkilötietoja kansainväliseen yhteistyöhön. Pykälän 1 momentin muutoksella laajennettaisiin merkittävästi Suojelupoliisin oikeutta luovuttaa henkilötietoja. Ensinnäkin on syytä huomata, että jo pelkästään kansainvälinen yhteistyö on varsin väljä henkilötietojen käyttötarkoitus. Pykälässä mainittujen turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden ja muiden ulkomaan viranomaisten osalta käyttötarkoitukset on rajattu tarkemmin, toisin kuin siinä

yksilöityjen kansainvälisten järjestöjen osalta. Toiseksi voimassa olevan lain nojalla henkilötietoja saa luovuttaa ainoastaan Europolille ja Interpolille, joiden tehtävät liittyvät kuitenkin läheisesti poliisin tehtäviin. Vaikuttaisi siltä, että ehdotetun muutoksen myötä henkilötietoja saisi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä Naton lisäksi rajoituksetta mille tahansa EU:n virastolle tai toimielimelle tai mille tahansa kansainväliselle järjestölle, jos se on välttämätöntä Suojelupoliisin tehtävän hoitamiseksi. Pykälän perusteluissa selostetaan asianmukaisesti sitä, mistä syystä on tarpeen mahdollistaa henkilötietojen luovuttaminen Natolle. Muista organisaatioista annetaan esimerkkinä Europolin ja Interpolin lisäksi ainoastaan Euroopan komissio ja tämän pakotteisiin liittyvät tehtävät. Ehdotettua säännöstä ei voida pitää tarkkarajaisena. Jatkovalmistelun aikana tulisi arvioida mahdollisuuksia täsmentää sääntelyä tiedonsaantiin oikeutettujen tai ulkomaisia viranomaisia vastaavasti tietojen käyttötarkoitusten osalta, vaikkakin tiedon luovuttaja voi itse arvioida sen, milloin tiedon luovuttaminen on sen oman tehtävän hoitamiseksi välttämätöntä.

Voimassa olevan 51 §:n 2 momentti mahdollistaa myös henkilötietojen luovuttamisen salassapitosäännösten estämättä 1 momentissa tarkoitetuille ulkomaisille viranomaisille, jos tiedot ovat välttämättömiä näiden tehtävien hoitamiseksi. Tämän ilmeisesti ei ole tarkoitus kattaa kuitenkaan 1 momentissa tarkoitettuja kansainvälisiä organisaatioita. Tästä huolimatta edellä mainittu tiedonsaantiin oikeutettujen organisaatioiden ja mahdollisten tiedonluovutustarkoitusten käytännössä rajoittamaton laajennus aiheuttaa sen, että henkilötietojen rajat ylittävissä tiedonsiirroissa voi tulla sovellettavaksi monta eri tietosuojan sääntelykehystä organisaatiosta riippuen (ks. myös edellä tietosuojan riittävyttä koskevat näkökohdat). Se, että tietojen luovutustarkoituksia ei ole täsmennetty tarkemmin, aiheuttaa epäselvyyttä sovellettavista säännöksistä, mukaan lukien se, mitä säännöksiä sovelletaan tietosuojan riittävyttä koskeviin vaatimuksiin. Tätä ei voida pitää toivottavana virkamiesten oikeusturvan kannalta. Myös 51 §:ään liittyy edellä mainittu kysymys siitä, mitä säännöksiä sovellettaisiin muiden salassa pidettävien tietojen kuin henkilötietojen luovuttamiseen.

3. lakiehdotus

Sotilastiedustelusta annetun lain 79 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että keskusrikospoliisi korvattaisiin toimivaltaisella viranomaisella. Oikeusministeriö viittaa tältä osin edellä lausuttuun toimivaltaisen viranomaisen käsitteen epämääräisyydestä. Muutetun momentin mukaan sotilasviranomaisena saisi luovuttaa rikosta koskevaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle. On tärkeää huomioida se, että rikosta koskevat henkilötiedot ovat arkaluonteisia tietoja. Sääntelyn tarkkarajaisuuteen on syytä kiinnittää jatkovalmistelun aikana huomiota sen valossa, mitä perustuslakivaliokunta on linjannut viranomaisen salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta. Säännöksestä ei ilmene esimerkiksi luovutettavien tietojen käyttötarkoitus, eikä tiedonluovutukselle aseteta ehdotuksen mukaan edellytykseksi myöskään välttämättömyysvaatimusta. Lisäksi, jos toimivaltaisen viranomaisen käyttötarkoitus kuuluisi tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan, tulisi huomioida tietosuoja-asetuksen 10 artiklasta johtuvat vaatimukset.

Oikeusministeriö viittaa edellä lausuttuun siltä osin kuin ehdotetussa 80 §:ssä on kyse tietojen luovuttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle toiminnan suuntaamiseksi. Ehdotettu 80 §:n säännös siitä, että sotilastiedusteluviranomaisena voisi asettaa luovutettavien tietojen osalta vastaanottavalle viranomaiselle salassapitoa, vaitiolovelvollisuutta, käyttöä, edelleen luovutusta tai luovutetun aineiston palauttamista koskevia ehtoja, vastaisi poliisilain 5 a luvun 44 §:n 5 momentin viimeistä virkettä. Edellä esitetyt huomiot poliisilakiin ehdotettavasta vastaavasta sääntelystä ovat relevantteja myös 3. lakiehdotukseen sisältyvien muutosehdotusten osalta.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Liisa Leppävirta

VN/31244/2023-OM-45

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: